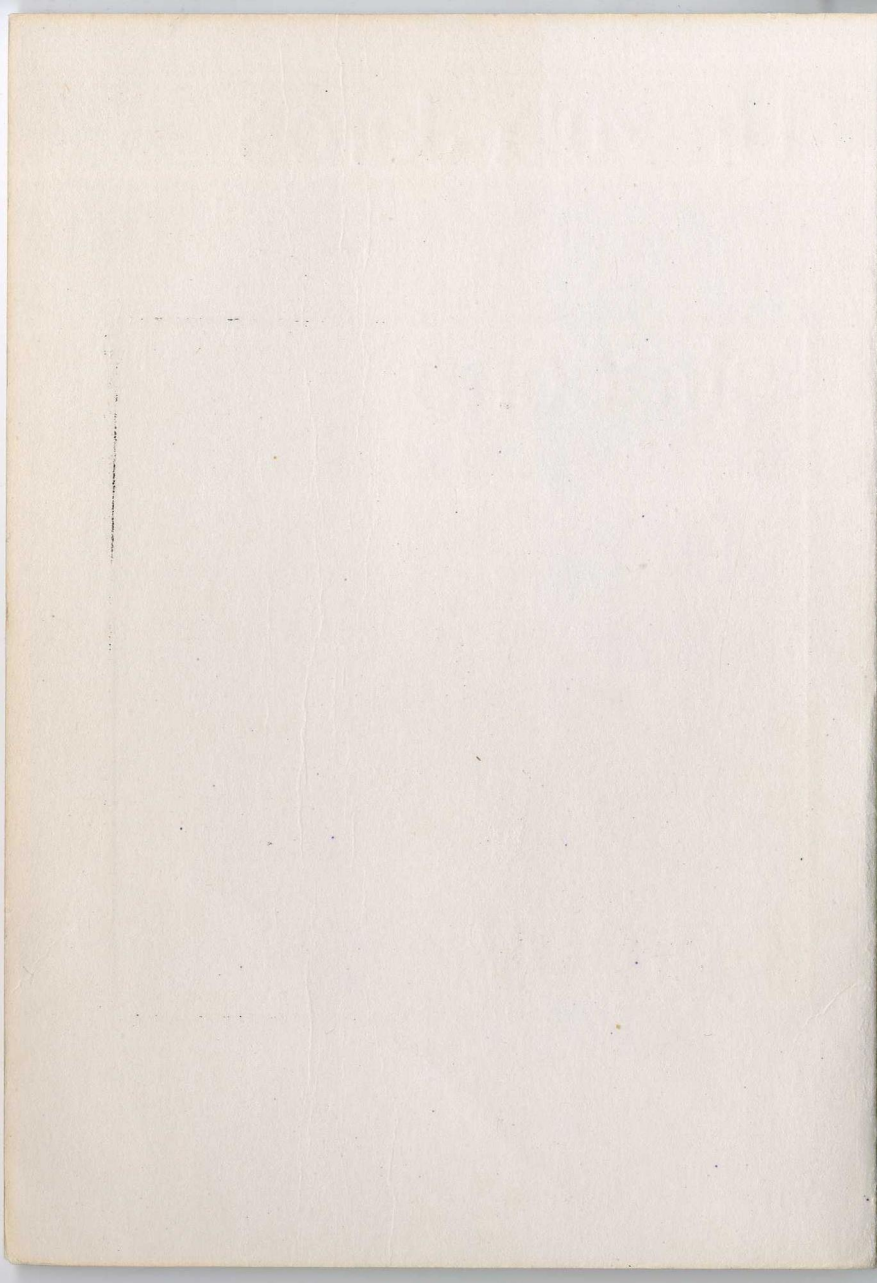

Urszula Jaros

stracone

ogrody

WA

123472

189-848

Urszula Jaros

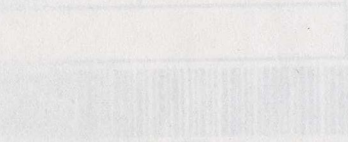
stracone ogrody

stracone

Biuletyn Główny UMCS

12577

9 780910 77

ogrody

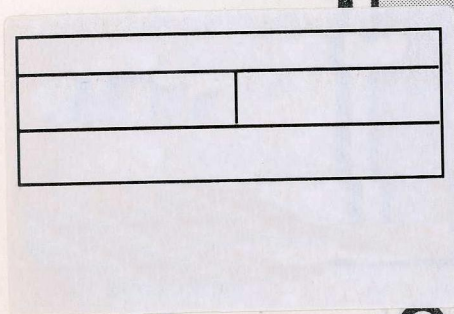
stracone oirogi

Urszula
Jaros

stracone

ogrody

Projekt obwoluty, okładki i karty tytułowej
ALINA ZACHARIASZ

Redaktor
JADWIGA BIAŁOWAŚ

Redaktor techniczny
TOMASZ BIELSKI

ISBN 83-222-0382-9

© Copyright by Wydawnictwo Lubelskie
Lublin 1984

WYDAWNICTWO LUBELSKTE • LUBLIN 1984

Wydanie I. Nakład 1730+270 egz.
Ark. wyd. 2. Ark. druk. 5,75.
Papier druk. sat. kl. III, 70 g, 70×100 cm.
Oddano do składania 30 maja 1984 r.
Druk ukończono w grudniu 1984 r.
Cena zł 50.—

Lubelskie Zakłady Graficzne im. PKWN
Lublin, ul. Unicka 4.
Zam. nr 1363/84. L-2.

czytanie kolorów

króliki zagryzione z moich snów
małe zwierzęta oczyszczone z krwi
tłumy przeszły przeze mnie
a ja się ich nie wyrzekłam

powolny ciała rozkład
jest wtedy niepokojem
gdy sprawny narząd węchu
do mózgu się dobija

kobieta która sprzedaje rano kwiaty
tyle samo jest warta
jak ta kobieta która
padlinę z drogi sprząta

a ja poproszę jedną
a ja drugą poproszę
niech plamy z oczu zetrze
kwiaty zasadzi w oczach

wina

stało się pierwsze
umoczono palce
nie było jeźdźców rozbiegły się konie
stygłą pokątnie zardzewiałe lata
czerwień jest żywa
na policzkach płonie
gdy się nie przyznasz

*
* * *

obrabowaliśmy ją do nagich kości
przetrawiliśmy do ogryzka
do wyschnięcia soków
a jeśli na dnie łuski
jest szerniałe ziarno
to w moim domu
gdzie ogień nigdy się nie pali
nie wykiełkuje
rozsypie się w popiół

*

* *

czas wypłukiwania uczuć
prawie zrobił swoje
choć krzyk ostateczny
jeszcze nas nie głuszy
tak leżę tutaj jak zdławiony jastrząb
kiedyś rozszarpywał
dziś nawet nie głaszcze

tak tutaj
ręce rozplaszczone na czole
to jak wskazówka na południe mózgu
spiekota myśli
obawy o suszę

tak tutaj i gdzie indziej
tak ty tak ja tak oni
wybawiciele świata którzy go przegrali
w swoich klatkach domowych
i kręgach znajomych

którzy kiedyś mówili
naskórki ust zdarte
karetki bezładnie po nocach się tłuką

to nasze łóżka puste
bo nie można wciągać
tych jeszcze kochanych
w beznadziejny układ

po czasie

po czasie zostaje jeszcze
szybki pocałunek od przypadku do przypadku
tak samo jak ścieranie kurzu
jak konieczność przetrwania kromki chleba
jak konieczność
rytualna pielęgnacja wrzodu
niech pęknie wykrwawi się wysuszy
kiedyś była tutaj najgładsza skóra i miękkość
męskość i kobiecość wzajemnie splądrowana
nikt już nie zazdrości
osiągnięty pułap rajy
który teraz kamieniem nad głowami dyszy
nie jest to kamień milczenia
ale już wyrzutu

obłoki płyną wyciśnięte z papierosów
dni płyną wyciśnięte z czułości
szczękają drzwi po niecierpliwych odejściach
które już wkrótce na zawsze się spełnią

głos z parteru

gdzie przezroczysty palec Boga
gdzie przezroczysta moja wiara
mój dom z wysoką wieżą strachu
tam ostre ciała mrówek śpią
nim wejda w plecy w nogi ręce

nie przychodź nigdy więcej
skoro wtedy odszedłeś
tu wszystko się zmieniło
znów mieszkam na parterze

tu żeby wyjść na drogę
nie trzeba skakać z piętra
nie przychodź nigdy więcej
już prawie nie pamiętam

gdzie przezroczysty palec Boga
muszę odgadnąć co wskazuje
ty mi w tym nie pomożesz
ty depczesz okłamujesz

z pożegnań

odjeżdżasz a ja już nie mam z tym nic wspólnego
zostają inni tak samo bliscy tak samo dalecy
to tak jak ci co odjechali kiedyś
do swoich dziewczyn czy do swoich mężczyzn
listy przychodzą tak jakby istniał zakaz
czasami coś się przemyśli przekreśli
numer znajomy od lat i odzew „pomyłka”
to prawie z ulgą przyjęty
bo o czym tu mówić i pisać
odjeżdżasz i chcesz się ze mną pożegnać
a przecież wiesz
że pożegnanie już dawno się odbyło
nie pamiętam dokładnie kiedy zaczęliśmy się spotykać
jak dwoje prawie obcych ze sztucznym „co słyhać”
powiedziałeś że coś ci się udało
powiedziałam że cieszę się nowym pokojem
nie wiem co ci się udało
ty też nie zapytałeś gdzie mieszkam

ile razy myślę o różnych milczeniach
to chciałabym nie wiedzieć
że to dlatego że kiedyś tak dużo powiedziano
a my uwierzyliśmy zbyt mocno zbyt prędko

nie odejdzie?

był już zupełnie sam gdy kobiety głodne
kroiły nowe suknie żeby go zachwycić
miał pospiesznie w paznokciach
strzępki papierosów
jak po samospaleniu dym w powietrzu wisiał
już teraz
musi podejść im wszystkim do gardła
bo nie ma innych uczuć
bo jest tylko gniew

zatrzymał się na schodach
gdzieś w połowie piętra
skąd to — pomyślał — dlaczego
maleńka krwi kropelka
czy dawno to się stało
i czy jeszcze boli
skąd to — pomyślał — dlaczego
na dnie korytarza
oczy jak mojej marii
i tak samo płaczą

*

* * *

małe i słabe zwierzęta
najwięcej mają w sobie krzykliwości
dlatego rzadko spotyka je zrozumienie i czułość
choć one najbardziej tego potrzebują
ukrywają natrętnie speszone kalectwo

prawda mogła być najprostsza ze wszystkich
a jest gra którą uprawiam
którą nie całkiem rozumiem
i jest druga gra twoja
choć może chcieliśmy
wspólnie odsunąć od siebie zmęczenie

małe słabe dziewczyny wchodzi jak wojskowi
do sal w których się duszą
w których brakuje im odwagi
one się nie przyznają
one się skazują
na jeszcze jedną próbę przekonania
mówią dobrze w porządku
ale tak już nie jest może nigdy nie było

bo musisz to zrozumieć
bez twojej miłości
każda sytuacja jest dla mnie
sytuacją zagrożenia

Jaka jest ich wigilia,
jakie są ich święta?

odejście

dlatego że nic wam nie dałam
a wszystko dla was straciłam
odejść muszę by się nauczyć
darowania uczuć
odejść muszę do obcych
bo wtedy mniej boli
burza oklasków z paznokciami w oczy

*

*

*

w tym domu nikt nie umarł
nie spłonęła żadna cząstka
ważnego sprzętu
nikt mocno nie zakał

w tym domu obok siebie
chłopcy i dziewczęta rodziców dwoje starszych
mężczyzna kobieta
tak chodzą po pokojach jakby się nie znali
tak się mijają cicho nie zadręga powieka
czy któreś z nich gwar rozmów
w tym domu pamięta

jaka jest ich wigilia
jakie są ich święta?

fragmenty listu

ojcze mój dlaczego się opuściliśmy...
(...) nie czuję śmiertelnego zagrożenia
i nawet drobnego lęku dlatego to pytanie
nie jest z rozpacz i nawet głodu żadnego
choć musi być głód bo inaczej nie z tej ziemi
i nie z tego rodzaju my dwoje...
(...) tylko miłość taka rozpaczliwa
bo nie przytulisz mnie gdy nie zrobiłeś
tego dwadzieścia lat wcześniej
bo można było pozwolić tak węszyć się krwi
bliskiej aż do zgryzienia
aż do walki przecież o to samo...
(...) w moim życiorysie
z którego nie znasz setnej prawdziwej części
umiem spotkać tych z płamą dzieciństwa
jak z niezniszczalnym nalotem pleśni
nawet wtedy z pewnej odległości
patrzę w ich twarze umiem być daleko
umiem być sama jak ty od lat tyłu
i jest to bardzo podła umiejętność...

matka

„nalej mi wódki” — prosił

„Bóg wyszedł przez ogród” — myślała
i patrzyła długo w tamtą stronę

„nie próbuj mnie wyleczyć”

„a może go nie ma
może nigdy nie było
więc dlaczego wyszedł
jakaś straszna pomyłka
mam pięćdziesiąt lat
dawno powinnam wiedzieć”

czego chce ten chłopak
mogła nie pamiętać
jak go nosiła w sobie
płakała ze szczęścia

z odjazdów

straciłam siebie dla swojego domu
dla matki mojej i mojego ojca
śmierć uczyniłam ale się nie przyznam
i będę ich odwiedzać po kryjomu
przed samą sobą

z granatem wchodzę a mówią że owoc
taki soczysty z delikatną łuską
kładą do piersi z której piłam mleko
jeszcze mi dzisiaj pęcznieje na ustach
i bez symboli zdławionego krzyża
matko ja widzę jak ci rany rosną
ty je zlizujesz zakrywasz zablizniasz
a one kwitną ogromne ogrody

może to nie jest tylko moja wina
może to wszystko pył wapienny błoto
czułość z drętwotą miesza nie rozróżnia

nie martw się

ja jestem owoc gorzki
to nie twoja wina
nie taką mnie urodziłaś
nie taką chciałaś mnie mieć
inne matki mnie karmiły
inni ojcowie mówili tam idź
ciągnęli mnie za ręce
popychali przekonywali

teraz to jest mój wybór
może nie najlepszy
ale jedyny i możliwy
mam
tak dużo soków życia że aż nieważny smak

*
*   *
*

siostrze

uderzy w ciebie nóż
przyszłych dni
nie bój się to nie jest śmierć
to tylko formowanie

zaboli skóra w domu hodowana
i wątła nitka wrażliwości pęka
tak się hartują młodziutkie dziewczyny
ty jeszcze nie wiesz
ty szesnastoletnia
światło królika w oczach

*
*   *
*

do czego rosną tych dziewczynek gardła
ile razy przejdzie nimi śmiech
ile razy będą się krztusić
nim nauczą się dobrze gryźć
ile dymu z ilu papierosów
ile lat i od ilu lat
ile wódki ile obcej śliny
z pocałunków które trudno znieść
ile krzyku z bólu czy rozkoszy
ile wyzwisk ile czułych zdań
ile razy nóż na
ile razy serce do podejdzie
ile razy krew z chorych płuc
ile razy śpiew z całych płuc
ile jeszcze oddechów
ile pigulek
ile sznurka koralu
tyle razy pytam

wspólne kobiety

wspólne kobiety w marzeniach o domu
dzieciach rodzinie powinnościach żony
jak długo jeszcze będą upodlane
zanim ich życie całkiem się wyczłapie

wspólne kobiety być może kochały
długo i wiernie tak samo beznadziejnie
aż przyszedł czas co miał leczyć rany
i tworzy blizny martwe kneblujące serce

aż przyszedł czas gdy kolebki ramion
chroniące skarby uczuć musiały się zachwiać
teraz zbierają drżącymi palcami
mizerne szczątki przypadkowych wzruszeń

gardzące sobą na dodatek mają
pogardę wielu i długą wędrówkę
jest już za późno żeby je ocalić
są już za słabe by do siebie wrócić

*

* *

do jakiej wódki może dorosnąć kobieta
żeby umiała rodzić zdrowe dzieci
żeby w ogóle umiała urodzić
żeby wiedziała że tego bardzo chce

żeby umiała jeszcze kogoś kochać
i nie myślała o środku na śmierć

do jakiej wódki może dorosnąć kobieta
żeby wiedziała że bez niej może się obywać
by była jędrnoskóra i owocująca
— cokolwiek by to było — wiersz pomysł
obiad dla rodziny

by była ciepłorodzinna
gościnna i schludna
by nie musiała się wstydzić
oddechów gorzkich rozedrganych rąk
by potrafiła mieć własny dom
i trochę uczuć bliźnich
wyższych od litości

urodziny

zabierzcie to ciepło — mówi
bo nie wierzy by mogło być inne
niż gorączka ciała
zabierzcie prezenty — mówi
bo nie wierzy by mogły być jeszcze
nie z racji przekupstwa
zabierzcie mi kilka kartek
z życiorysu kilka zmarszczek z twarzy
kilka siwych włosów
kilka przekleństw co cisną się w tej chwili na usta
nie powiem nie wykrzyczę
nie życzę wam źle
i chciałaby powiedzieć jak bardzo jest chora
wtedy milczy

izabella

izabella mieszka w pokoju własnego ciała
ma wszystkie sprzęty konieczne aby przestać żyć
przeszłość i przyszłość pochyła się nad nią
uderza w oczy plamą nic nie mówiącą jednak

oczami izabelli przechodzą lotne ptaki
wiatr ze skupionych skrzydeł
wyznacza etap dnia dla wszystkich jej przyjaciół
słuchacze są cierpliwi
ich nieświadoma litość gładzi ją po policzkach
powyżej oczu wściekłość pęcznieje w izabelli

a wtedy się zamyka w pokoju własnego ciała
przypadkowi przechodnie próbują ją zatrzymać

widziałam izabellę
szła wąską drogą lekko
tylko obrączki czasu choroby
zakrzepły na jej palcach

mona lisa 1978

pejzaż

który przechodnie widzą za jej plecami
jest ich łąką jest ich powietrzem
jest ich brakiem łąki i brakiem powietrza
to jasne że jej wszystkie braki
nie obchodzą wszystkich

ramy

ze złota zamykają obraz
stare pamiątki po zamożnej babce
ramy drewniane ramy malowane
i rany ram okien przed niemożliwą naprawą

ramy ciała giocondy

ramy ust

ramy słów które usta

ramy gestów snów

ramy czasu zamiany na „niech minie czas”

i rany ram jej serca przed niemożliwą naprawą
tym wyraźniejsze im bardziej ukrywa

uśmiech

nie bołą usta rozdarte gdy się przerzyna uśmiech
biel zębów nie jest bielą śniegu nie przynosi chłodu

lecz do oczu otwartych już się wkrada jesień
i wargi opadają jak ostatni wyrok

jeżeli

jest brzemienna to myśli o śmierci
różowego odłamka jej ciała jej grzechu
a malutkie buciki po krawędzi skóry
biegną rozgrzane stopki
w martwą plamę krwi

patrzę na córki moje

patrzę na córki moje
teraz z doliny krwi
w której muszą się krztusić
by zacząć oddychać

z miłości nie są i z pragnień kobiecych
lecz z instynktownej siły rozmnażania
i zimno jest im bo zanika
ciepło małymi kęsami podane
w drodze dalekiej

patrzę na córki moje jak czterdziestoletnia
która je lęki nauczyła mnożyć
że nie ma rady na bezradność
że coraz trudniej coraz gorzej
w ludziach zwierzętach
światach

z przecucia są a tak jakby były
najdoskonalszą z pulsujących tkanką
mojego krzyku niech się stanie cisza
mojego macierzyństwa
śmierć życie wyprzedzi

*
*   *
*

elżbiecie rogali-bojanowskiej

powracająca życiodajna matka soczysta
— chwila zachwytu
rozrywała się na kawałki
mówiła jedzcie — ofiara spełniona
przywłaszczaliśmy ją sobie ciągle
w akademickich plamach mieszkań
ptaki szalone naszych rąk
do piękna chciały się dogrzebać
w stosach papieru gliny płócien
mała ty mała czarodziejko
szeptanie twoich kroków
na innej scenie się powtórz
gdy światło uszu na ten głos
gdy twoje dziecko rodzi się jak władca
i drobnymi palcami rozpościera oczy
po przeciwnej stronie
mojego spojrzenia

Biblioteka
UMCS
Lublin

kołysanka zimowa

przy drzwiach czekały konie
sprężone do biegu
dzieci jak małe lalki
w śniegu utonęły
w południe przechodzili
dwaj ojcowie w czerni
głaskali je po główkach
po policzkach z lodu
a potem pili wódkę
w przypadkowej knajpie
dla swych straconych córek
wymyślili bajkę

kołysanka

ty jesteś nieruchomy
nad tobą się kołysze
nasz dom grzechotka zdarzeń
wprawiona w czarne ramy
może kiedyś wejdziemy
twarzą w obręczę lata
to okno na świat
okno na światło
jest oknem bez światła świata

kołysanka zapamiętana

nie musisz się bać
te cztery ściany
czworo oczu i cztery ręce chronią cię
tylko nie odchodź daleko jeśli odchodzisz
pamiętaj dobrze pamiętaj drogę powrotną
nie musisz się bać my się boimy za ciebie
tutaj masz wszystko nie musisz więcej chcieć
tutaj masz wszystko tylko wypij mleko
musisz pić mleko nie pytaj nie musisz wiedzieć
my wiemy wszystko
my wiemy wszystko za ciebie
to czytaj czytaj tylko to
nie słuchaj nie musisz słyszeć
— odległość do czubka głowy od stóp
jest za mała na taki rodzaj świadomości —
rośnij musisz urosnąć
urosnąć i poczekać tylko
nie płacz nie mamy czasu
my pracujemy
my budujemy
żeby ci było lekko

stracone ogrody

tutaj bywają czasem modlitwy
zardzewiałe powietrze
rozmienia je na grzechot pojedynczych słów
byłeś tutaj pamiętasz byłeś tutaj dzieckiem
nie pamiętasz
dlatego jeszcze raz się uczysz
gier zabaw wyliczanek

życia
musisz zacząć się uczyć od nowa
byłeś tutaj
cieszyłeś się że jutro będzie lepsze
teraz będziesz się cieszył
kiedy jutro będzie

ten ogród
wicher hula w przebrzmiałych zakątkach
gdzie prowadzą cię teraz puste twarze braci
byłeś tutaj pamiętasz ich wesole głosy
nie pamiętasz dlatego jeszcze raz się uczysz
jakiejs z nimi rozmowy

miłości
musisz zacząć się uczyć od nowa

ten ogród wyrzucony poza obręb słońca
w którym ziemię przepala dziwny tępy ból
w którym z dnia na dzień bez sensu się błąkasz
nie możesz znaleźć wyjścia

ich już nie ma

urodzeni w porze dojrzewania poziomek
nauczyli się od nich miękkości
nauczyli się od nich pięknienia i dorastania
nie znali burzy która
tu i ówdzie przechodziła nad światem
chroniło ich dobre drzewo —
— Bóg człowiek czy inna istota

urodzeni w porze dojrzewania poziomek
nie nauczyli się od nich
cierpliwie czekać na nową wiosnę
oprócz fizycznej obecności
być

*
*   *
*

a potem jeszcze on
syn którejś matki ojciec własnej śmierci
a potem jeszcze on
przygarbięty
przez przypadkowy kąć
do snu się stacza
śpiewając modlitwę bełkotliwą
on jest tutaj i tam
obywatel tego kraju
— tej religii którą wyznają
której się boją
i o którą się boją
a potem jeszcze on
który boi się bardziej
tylko czasem śni mu się niespełniony obraz
w pięknym słonecznym pokoju
uśmiechnięta kobieta

wszyscy równi

wszystkie matki ukrywające twarz rozmokłą od łez
wszystkie dzieci dorosłe bardziej niż pozwala im **wiek**
wszyscy którzy biją i zabijają wierząc
że tylko dzięki temu bije ich serce
wszyscy mądrzy którzy utracili sposoby
wszyscy którzy nigdy nie wiedzieli jak żyć
pierwsi po Bogu
i ostatni w szeregu
wszyscy równi przed swym nowym ojcem
strachem

świadek

coś się musiało stać — leżał nadśluchiwał
samochody tłumili głozy ale krzyk
krzyk jest silniejszy od samochodów
krzyk jest silniejszy od życia
(kiedy je kończy)
wydawało mi się — pomyślał
zasnął szybko nie słyszał
kroków uciekających a już gotowych na wyrok
zasnął szybko obojętny daleki
gdy na ulicy rosła
ponura statystyka

wiara

II stronec ogrody II

może wtedy nawet ci najbardziej ufni
odrzucili wiarę w człowieka
może przede wszystkim oni
czas agresji czas wojny
tyle ucieczek pod oknami śmierci
wtedy własne ciało
jest jedyną świątynią
i jedyną rzeczą godną ocalenia

jakże wielu nie opuściło takie przeświadczenie
już nie tylko strach
przed kolejnym atakiem kolejnym cierpieniem
prowadzi ich daleko na przeciwną stronę
do nasycenia którego nie zakłóci nawet drobny ból
po stosach martwych ptaków
po stosach martwych prawd
— pozwolono żyć tym tylko
które mogą zostać użyteczne
kiedy koszt cudzy to koszt obcy
obcy to obojętny

czy dlatego mamó masz dla mnie
tak dużo miłości
że jestem niewątpliwym fragmentem twojej krwi

stracone ogrody II

zmurszały tamte naszych ucieczek ogrody
i nie ma pory buntu gdy wszystko zniszczone
powoli i skutecznie

— tak się kruszy młodość
przez ostre cięcia skóry ulatnia się słodycz

już nigdy nie powrócą
kto raz przeżył rozpacz
w ciepłym wiosennym wietrze węszy nowy podstęp
już nigdy nie powrócą do czasów miłości
milkną oczy kapliczek jak oni bezbronni

w ciałach kobiet wciąż jeszcze

pęcznią owoce
małe usta z wrodzonym grymasem obawy
już od świata są tylko na odległość pięści
a świat pięść swą szykuje do nowej oblawy

w ciałach mężczyzn wciąż jeszcze siły się sposobią
do jakiejś nowej walki do nieznanej wojny
czas który nas uwalnia od wszelkiej czułości
dla nowych klatek śmierci może stać się hojny

jak się utrzymać

jak się utrzymać gdy strażnicy światła
kładą na oczy ciężkie warstwy pluszu
i nie wiadomo z której strony
zabłysnąć może jakaś twoja gwiazda

*

czujesz gdy wciskasz się w uniform pracy
nieustające niedopasowanie
masz jakiś stołek jakiś własny zakres
widzisz swą wartość jak rozmytą plamę
ile to może trwać dzień życie całe

*

jeszcze spotykasz wędrownych przyjaciół
jeszcze mieszkają blisko twoich myśli
jutro odejdą kieliszek wypity
waszej przytulnej niegdyś znajomości

*

wracasz do domu co tam jest twojego
kawalek kąta za połowę pensji
twoje em-zero z oknami na śmietnik
twoje em-cztery jeszcze ci się nie śni
wracasz do domu gdzie ogniska strzeże
boginka blada i nieco swarliwa

taką ją widzisz z za zasłony włosów
gdy oczy mruży jak kliniczne szczypce
miała ci kiedyś urodzić herosów
a jest niemrawa i krzykliwe piskłę

*

jak się utrzymać uciekasz daleko
ogrody kłują cię ostem po ustach
ty ich nie czujesz martwa widokówka
z pejzażem który miał leczyć i wzruszać

*

jeszcze społykasz wędrownych przyjaciół
jeszcze mieszkaś blisko twoich myśli
jutro odejda kiełiszek wypity
waszej przytulnej niegdysz znajomości

*

wracasz do domu co tam jest twojego ciała
kawalek kęta za połowę pensji
twoje em-zero z oknami na smiesznie
twoje em-cztery jeszcze ci się nie sni
wracasz do domu gdzie ogniska strzeżę
bojnika błada i nieco swarliwa

w tej wiosce popełniono zbrodnię

przekazywali sobie z ust do uszu
z uszu ustami podawali dalej
przepowiednie o rychłym zgonie tego świata
rozczarowani rośli obok dat z wyrokiem śmierci
i wierzyli dalej
w kartki pożółkłe zatarte litery
wciskali swoje nieumyte palce
którzy wyśledzić chcieli palec Boga

I

w krajobrazie mierzonym od mostu do mostu
gdzie widać jak umyka ptak spłoszony owad
twoje oczy zaszczone jeszcze się narodzą
i jeszcze nie ta podróż zaczniesz się od nowa
to jeszcze nie ta podróż

jest miłość

jest wiedza

z których każda powinna być jak codzienny chleb
z których jedną opuszczasz żeby znaleźć drugą

jesteś małą dziewczynką

chce ci się bardzo jeść

jesteś małą dziewczynką tu w połowie drogi

w samym centrum zmęczenia w samym centrum

głodu

gdzie z życiem się zmagasz jak z gorączką choroby
początek zgonu świata też się dzieje w tobie

II

gdzie z życiem się zmagasz jak z gorączką choroby
gdzie ścięga ci przepala pokolenia posag

oto dom twój i wiek twój

twoja nowa rola — idziesz w ramiona czasu
na swych własnych noszach

...usta masz do modlitwy a oczy do płaczu

nie dojrzysz

a wołanie ciche przejdzie bokiem

to ty

nieprzypadkowo spotkana w tym kraju

możesz kiedyś zawładnąć wstępujących losem

...usta masz do modlitwy

a oczy do płaczu — przy tobie nie wylęgną się

bohaterowie

tylko szare zwyczajne

spyta cię po latach

po której byłaś stronie

i co mu odpowiesz

III

jeszcze kolory jeszcze tęcza mgła

buty owiane kurzem jeszcze wioska

cicho

— a zbrodnia dokonana
na poręczach klatek osuwają się ciała zmęczone
królików

a zbrodnia dokonana na tobie i na kimś
malutka jak ty w świecie reprodukcja świata
deformacja uśmiechu rzucanych na twarz
uśmiechu który w pole blizny nie powraca

przywykłaś żeby śledzić zewnętrznego wroga
za ścianą twego domu
za ścianą twego kraju
nie przyznasz się że rzucaś na kolana siebie
wierzysz że tylko inni tak ciebie rzucają

bo zbrodnia dokonana przez ciebie i w tobie

ślady

czujesz

królem myśliwych zwierzęciem potężnym jesteś
znalazłeś ich ślady ich kawałki włosów ścielą ci drogę
biegniesz

są tuż tuż wrogowie twoi a może twoi poprzednicy
gdy chciałeś stworzyć przez siebie nie przez kogoś
przed kimś rzecz wielką nie może drobną iskierkę
wskrzesać wybuchnąć ogniem którego nikt przed tobą
nie ośmielił się zapalić nie tylko z nieśmiałości
ale z braku sposobu siły olśnienia gestu jednego gestu

znalazłeś ich ślady myślisz

są tuż-tuż wrogowie twoi albo przyjaciele
a może to wszystko jedno wrogowie bo cię wyprzedzili
przyjaciele bo znalazłeś ślad szlak już przetarty
nie musisz grzebać się w ciemności masz
trochę jasności jej mały szczegół
wiesz jak stawiać kroki

teraz nie chcesz iść wciąż za nimi

królem myśliwych zwierzęciem potężnym jesteś
co zrobisz gdy dogonisz przejdiesz podepczesz
miniesz nie przyznasz się że oni
wyzwolili cię od raczkowania

podasz im rękę pomyślisz z nimi
tak będzie lepiej czy koniecznie
chcesz nową przestrzeń przeciąć własnym lotem
i tylko potem może zbyt wczesnie poczujesz za sobą
oddechy goniących jak zapach własnej śmierci

podasz im tępy pomysłał z nimi
tak będzie lepiej) czy konieczne
chcesz nowy przestrzeń przycięć własnym łotem
i tylko potem może zbyt wcześnie poczujesz się
obdany gonitwami jak zapach wianek

* * *

jeszcze nie wiem skąd się bierze strach
czy od wody przychodzi czy od gwiazd
czy od człowieka przychodzi
czy tylko do niego

znalazłeś ich ślady myślisz
szukasz tuż-tuż wrogowie twój albo przyjaciele
a może to wszystko jedno wrogowie bo
przyjaciele bo znalazłeś ślady
nie musisz grzebać się w ciemności
trochę jasności jej mały świat
wiesz jak zawiązać krawiec

tenaz nie chcesz się wiać za
krótkim myślowym zwyczajem
co zrobisz gdy dogadają
minieci nie przycięć
wyrzucił się na

*

*   *   *

zamykaliśmy się w swoich domach
ci którzy je mieliśmy
a którzy nie mieliśmy
zostaliśmy sami
na jednej z ulic ogromnego świata
a wtedy każde miejsce na ziemi było nasze
ale najbardziej
na ziemi nie było naszego miejsca

*
*   *   *

boję się białych łóżek i małych okienek
boję się ludzi krążących między nimi,
powtarzają ciągle tę samą piosenkę,
powtarzają ciągle ten sam gest
albo nie robią nic
bo zapomnieli wszystko co znali
co mogliby powtórzyć

*

* *

ja cię tylko pogłaskać chciałam
w twoich oczach przyczajony mrok
opowiadał o tamtych dniach
gdy za twierdzą zdobywałeś twierdzę
jeszcze teraz twoje szybkie ręce
mogą zrobić coś
naprawdę coś

mówisz: ręką już nie włada serce
odejdz nie głaszcz po otwartych ranach
nie pomożesz
a rozjątrzysz jeszcze

*

*

*

tyle razy porzucono mnie
tyle razy wyrzekłam się
tyle razy nie chciałam
tyle razy musiałam
sama nie wiem czego było więcej

a ci ludzie wokół kim są
tyle razy porzucono ich
tyle razy zawiódł ich świat
tyle razy stanęła ściana przed oczami
kiedy chcieli iść

a ci którzy uczyli mnie wielkiej wiary
wiary bez miary
nawet garstki jej już nie mają
nawet kropli małej nie mają
usta im śmiertelnie zasychają
bardziej oszukali siebie niż mnie

*

* *

widzisz jak w tobie zaległy
te nie wypełnione
przyczepione do myśli
do urwanych zdań
tyle razy budzisz się z lepkiem oddechem przy ścianie
a ona jest kolejną z obcych domów ścian
widzisz jak w tobie zaległy
i ciągle się mnożą
wchłaniasz rój ich natrętny
widzisz martwy staw
to dla ciebie piosenka
„jutro będzie gorzej”
woda martwego stawu podchodzi do ust
bo jest miejsce którego jeszcze nie odgadłeś
może jest niedaleko może właśnie tu
nie odgadniesz i nie wiem czy odgadnąć możesz
patrząc chorymi oczami na ten cały świat
póki one są w tobie
te nie wypełnione
codzienne ludzkie obowiązki

*

* *

wojna jeszcze daleka
ona sama czeka
za ścianą milkną głosy
radio cicho jęczy
sen przychodzi nad ranem
sen co tylko mężczy
a on przychodzi później
twarz szara spuchnięta

wojna jeszcze daleka
daleka histeria
ona wstaje powoli
i idzie skulona
jakby jej drobne plecy
przeszywała seria

*
*   *

kiedy się jest z tych
którzy nic nie dają
drugiemu człowiekowi
dla kogo się jest
nawet dla psa musi być legowisko
i takie jądło by błyszczała sierść
kiedy się jest z tych którzy nic nie dają
dla zwierząt ziemi
dla kogo się jest
rośliny ciepłym deszczem oddychają
przyroda ciągle ma swój własny byt
kiedy się jest
i tylko się jest
nozdrza spragnione
węszą martwy kres

piosenka z fałszywą nutą

będziemy jeszcze w tym pejzażu zniszczeń
znajdować jabłka piękne i złociste
inaczej trzeba byłoby się zabić
inaczej trzeba byłoby potwierdzić zgliszcza

choć nikt dotąd nie stwierdził
faktu naszej śmierci
to tylko dlatego że fizycznie żyjemy
chodzimy mówimy piszemy
nasze słowa są jak deseń na tkaninie
nasze kroki są śladem na piasku
deseń błędnie przesypuje się piasek
tyle mamy z zewnętrznego świata
ile sobie sami wygrzebiemy

będziemy jeszcze...
zbyt często powtarzane
brzmi jak fałszywa nuta tej piosenki

czy powinnam wierzyć w sny

we śnie
pies to jest przyjaciel

miałam sen:
byłam bardzo głodna
w błotnistym pejzażu ruin
nic doprawdy nic
nie można było znaleźć do zjedzenia
byłam bliska śmierci
kiedy nagle znalazłam ogromne
złote dojrzałe jabłko
wtedy zjawił się on
pies
wyrwał mi owoc z ręki
drobne jasne szczątki opadały
i grzęzły nie do odzyskania

na stole leży jabłko rzeczywiste
który z was przyjdzie wyrwać mi je
który z was przyjdzie
i drugie przyniesie

czuwanie

jeden tylko pozostał
bym nad nim czuwała
człowiek
niektórzy mówią nie człowiek
kobieta
inni odeszli
bo straż była słaba
znaleźli sobie bezpieczniejsze miejsca
więc jedna mi tylko pozostała
ona jest ja
a jaka może być pewność że przetrwa

*

*   *

to się nazywa zabijaniem bólu
różę wyrzuca się za okno bez żalu
stół musi czysty być i statyczny
za chwilę światła kieliszków się palą
przygodny chłopak jest na tyle piękny
by ci pozwolić zapomnieć że był
ktoś bardzo zwykły
i tak bardzo bliski
czułaś go najdrobniejszą cząstką swoich żył
jego już nie ma kawałek parkietu
miejsce na taniec siedzenie padanie
dokładnie zmyte ślady jego butów
i ciągle jeszcze nie wymyta pamięć

to się nazywa zabijaniem bólu
to się nazywa pamięci zmywaniem
przychodzi moment jakby się udało
jakby zwycięzcą miał być nocny zamęt
jakby to wszystko można było zdeptać
zaśmiać zakrzyczeć prześpiewać i wydrwić
to się nazywa lecz ból tak zabity
odradza się nad ranem jak głowa hydry

*
*   *
*

jeszcze chwila
a stanę się nożem
i pokroję dni przyszłe na porcje
każda z nich będzie dobrym kąskiem

jeszcze chwila
już się nie położę w czyjeś ręce
które teraz obce
które własną tylko mają korzyść
płaty śniegu i potoki rwące
nie podchodzą by śpiewać z zachwytu
jeszcze trochę jeszcze czuwa obok
smutna twarz niedobrego przesyty

*
*   *   *

ten człowiek zwija się w sobie jak ślimak
we własnym soku pragnie się przechować
jeszcze ma krzyku pełne usta
teraz się waha tyle razy wołał
odpowiadali mu czasem łagodnie
ale najczęściej zbywali milczeniem
o innych woli nie pamiętać musiał
mocno się trzymać by z bólu nie upaść
niektórzy mieli twarze zbyt pogodne
imiona brata siostry czy przyjaciół
niektórzy mieli twarze zbyt znajome
by im w odruchu pierwszym nie zaufać
byli też tacy którzy go wybrali
powiedział motłoch wyjadacze śmieci
powiedział nędzni przeciętni i mali
on pan i stwórca niebosiężnych wierszy

ten człowiek zwija się w sobie jak ślimak
na pustym placu ślad zaschnięta ślina

*
* *

moje małe poletko
mój ogródzie
nie umiałam ciebie uprawiać
nie wykorzystałam ziemi
nie posiałam najlepszych roślin
a i te zebrałam zbyt wcześnie
niedojrzałe gorzkie
nie mogłam się nimi podzielić
z nikim
i sama z trudem je przeżyłam
moje małe poletko
dziś prawie jałowe
życie moje

*
* *

nie tak blisko mnie przegrana mieszka
ale mówią że się szykuje do wyjścia
że trafi tu na pewno
że tylko na to czeka
bo ona kocha tych co nie znaleźli miejsca
wśród ludzi i zdarzeń

*

*

*

coraz bardziej skurczony ten świat do zdobycia
czasami ściany podchodzą tak blisko
aż zanika oddech
w każdej kaplicy wybranej przed laty
jedynym śpiewem
beznamiętny śmiech
to tak się śmiejesz
w notesie pamięci
spotykasz siebie byłeś silny
wielki
i zawsze w locie
który kończył sukces
dzisiaj spokojnie nie siądziesz
nie uśniesz
w notesie pamięci
jest takie miejsce
w które trzeba wrócić

*
*   *
*

takich nas dwoje
bez krucjaty nieba
bez łaski pańskiej
i bez łaski ludzi
takich nas dwoje
urodzonych w nocy
i przywiązanych do niej
jak do matki
takich spotkać można w dusznej knajpie
albo w kolejnym gdzieś komisariacie

świat o tym nie wie
a nieraz płaczemy
w odosobnieniu
z pełnym zawstydzieniem
sami przed sobą te łzy ukrywając
świat poznał tylko nasze drogi kręte
i obraz twarzy z cynicznym skrzywieniem

takich nas dwoje
czas na dwoje dzieli
na dwie połowy
wciąż żywego serca

uległość

wszystko co zrobił i powiedział
uznano za nieważne
wyrzucono go za płót
wytrzymał lato i jesień
zimowy chłód
zmusił go do skomlenia i błagania

widzisz jakie to proste
jesteś nasz chodź
i na jego cześć
urządzili uroczyste przyjęcie

oto on
idzie przez zieloną łąkę
czując wyraźnie jak trawa
go depcze

nieporozumienie

ja i mój kat
błądziliśmy długo w smugach deszczu
okolica zupełnie płaska i pusta
tylko on ochraniał mnie swoim ogromnym płaszczem
dlaczego to robi — myślałam
czy muszę być piękna i nienaruszona
bym bardziej przeżywała konieczność śmierci

jego troskliwość była coraz większa
zaczęłam walczyć
drapać kopać gryźć kłąć
wtedy powiedział:
kocham cię a ty mnie zabijasz

odtąd już nigdy nie będziemy razem

*
* * *

wszystkie zwierzęta śpią
nie wolno ci teraz przychodzić
nie wolno ci się wdrapywać
w moje spokojne dni
wszystkie zwierzęta które są we mnie
budzą się gdy słyszą twój pierwszy krok
wszystkie zwierzęta złe...

do ciebie idę

ciało nie czuje palącego ognia
a jednak droga i drzewo i kamień
i ci co od nich żyją jeszcze bardziej
wszyscy są zgodni dziś przeciwko tobie

niepogodzony z całym kształtem świata
choć go nigdy nie śmiesz kopnąć w twarz
do ciebie idę aby chwalić życie
gdy może mniej
niż ty od niego mam

do ciebie idę
choć nie mam pewności
że nie zakrwawi się wiśniowy sad
bez ciebie bardziej to niedobre boli
czego nie umie zmienić człowiek-brat
do ciebie idę jak rażona prądem
jak wyłowiona z dna błędnego snu

nie mów od razu
nawet gdy to jest prawda
że chcesz mnie zbitą mieć
u swoich stóp

linie

czas depresji
i czas wzlotów
rysują linie
jedna głęboka jak wszechświat
teraz jest
— depresja

*
* * *

niedorzecznością było powiedzieć
że jestem zahartowana stal
niedorzecznością było uwierzyć
i w ogień iść z losem grać
to jedno zdanie jeden twój znak
że wlokę się z dnia na dzień
jak pobity pies

wyliczanka na jutro

jutro może być o jeden dzień gorzej
jutro może być o jedną noc ciemniej
ale może być o jeden dzień lepiej
ale może być o jeden ranek jaśniej
i dlatego żyć trzeba żyć trzeba
aby móc się o tym przekonać
i dlatego żyć trzeba żyć trzeba
choćby miało to życie kosztować

spis rzeczy

czytanie kolorów	5
wina	6
*** (obrabowaliśmy ją...)	7
*** (czas wyplukiwania uczuć...)	8
po czasie	10
głos z parteru	11
z pożegnań	12
nie odejdzie?	13
*** (małe i słabe zwierzęta...)	14
odejście	16
*** (w tym domu...)	17
fragmenty listu	18
matka	19
z odjazdów	20
nie martw się	21
*** (uderzy w ciebie nóż...)	22
*** (do czego rosną...)	23
wspólne kobiety	24
*** (do jakiej wódki...)	25
urodziny	26
izabella	27
mona lisa 1978	28
patrzę na córki moje	30
*** (powracająca życiodajna...)	31
kołysanka zimowa	32
kołysanka	33
kołysanka zapamiętana	34

stracone ogrody	35
ich już nie ma	37
*** (a potem jeszcze on...)	38
wszyscy równi	39
świadek	40
wiara	41
stracone ogrody II	42
jak się utrzymać	43
w tej wiosce popełniono zbrodnię	45
ślady	48
*** (jeszcze nie wiem...)	50
*** (zamykaliśmy się...)	51
*** (boję się...)	52
*** (ja cię tylko...)	53
*** (tyle razy...)	54
*** (widzisz jak w tobie zaległy...)	55
*** (wojna jeszcze daleka...)	56
*** (kiedy się jest z tych...)	57
piosenka z fałszywą nutą	58
czy powinnam wierzyć w sny	59
czuwanie	60
*** (to się nazywa...)	61
*** (jeszcze chwila...)	62
*** (ten człowiek...)	63
*** (moje małe poletko...)	64
*** (nie tak blisko...)	65
*** (coraz bardziej...)	66
*** (takich nas dwoje...)	67
uległość	68
nieporozumienie	69
*** (wszystkie zwierzęta...)	70
do ciebie idę	71
linie	72
*** (niedorzecznością było powiedzieć...)	73
wyliczanka na jutro	74
Spis rzeczy	75

